

Xavier Jovés: «Els bombers pateixen per la seguretat i tenen clar que val més que es cremin deu pins que no pas que mori un bomber»

Xavier Jovés Garcia és expert en la lluita contra incendis, des de fa sis anys és president del Secretariat de Federacions de les ADF de Catalunya. Va ser membre de la junta de l'ADF Pla de Bages i també de la de Manresa i com a responsable dels serveis de manteniment de l'Ajuntament, va elaborar el Pla d'Emergències de 1992, entre d'altres. Va ser un dels creadors de la Delegació al Bages del Col·legi d'Aparelladors i forma part de les fundacions del Montepío de Conductors i d'Ampans, entitats on havia estat membre de junta. També va ser president de l'Associació de la Misteriosa Llum i membre de la junta de la Creu Roja.

Xavier Jovés García Foto: Francesc Rubí

? Pels avis i pares vas tenir relació amb les Escodines. Ha canviat molt?

? Recordo les Enramades de quan era petit, ja que l'avi, la iaia i tietes i cosines vivien al número 5, davant d'una pastisseria. Hi anava cada any a buscar la mona. El pare també hi va néixer. Era un carrer de pagesos, amb el bar Farràs. L'avi va ser dels primers xofers de Manresa. Treballava per l'amo de la fàbrica Carreras de la Bonavista, on després hi va fer de porter. No soc escodinaire però tinc bon records de les Escodines d'abans, no de les d'ara.

Entitats

? Quina valoració fas del teu pas per Biela Club Manresa?

? Vaig col·laborar amb l'entitat de jove. Vaig participar als ral·lis 2.000 Viratges i als de la Pujada en costa a Montserrat, hi feia de locutor. Vaig ser copilot del Josep Escalé Sisteré de les bates, que corria amb un mini i de l'amic Josep M. Macià. Fins a la davallada econòmica, el Biela sempre havia estat molt ben considerat a nivell automobilístic arreu de l'Estat. D'aquella època en

quedem molt pocs. Hi va haver un relleu generacional i ara l'entitat és dirigida per joves.

? Quina ha estat la teva relació amb Ampans?

? Vaig començar amb la presidència de l'advocat Manubens, que ens va encarregar a Valentí Roqueta i a mi l'organització de la campanya de l'Ampolla i el Paper, una de les més emblemàtiques de la ciutat. Vaig tenir una bona relació amb mossèn Sanpera. Quan va començar a decaure, vam fer durant tres anys la campanya Juguem tots, on sortejàvem cotxes, motos i viatges, i van venir els jugadors del Barça, en l'època en què la senyora Balaguer també era a la junta, on vaig entrar sota la presidència de Baltasar Corrons. Soc patró vitalici dins la Fundació i ens reunim tres o quatre cops l'any per oferir-los línies d'actuació.

? Com vas entrar a formar part de la junta del Montepio?

? El meu pare n'havia estat secretari amb Josep M. Augé i el pare Roqueta. Quan va morir em van demanar per entrar-hi. Vaig estar-hi vuit anys. Amb el Claramunt de director, tenia per companys Pere Sala, Santi Busquets, Rossend Mata... Es va fer l'edifici nou i vaig formar part de la comissió que va celebrar els 50 anys de l'entitat. Des de fa gairebé un any soc membre de la Fundació per impulsar activitats socials.

? També vas estar a Creu Roja, oi?

? Sí, en l'etapa de la presidència de Florenci Serra, amb Joan Barbé de gerent. Ho vam passar malament perquè era l'època en què van deixar d'haver-hi soldats. Creu Roja és una entitat molt centralista i no es podia tocar una pedra si Madrid no ho autoritzava. Ens va portar problemes i el president es va plantar: vam dimitir tots.

? D'on va sorgir l'Associació Misteriosa Llum?

? Gonçal Mazcuñán, Pere Garcia, Florenci Serra i Pere Oms en van ser els primers responsables. Van fer el canvi de confraria a associació. Després em van passar el *mort* i vaig assumir-ne la presidència, ja que segons els estatuts havia de fer de tresorer, secretari i president. Amb mi va entrar Manuel Villaplana i darrere meu Miquel Blanch, de la Mútua. En aquella època encara organitzàvem la Fira de l'Aixada, amb Jordi Pessarrodona, responsable de la part artística, però ens vam adonar que era impossible de gestionar i ho vam passar a l'Ajuntament per tal que inicialment se'n fes càrrec Fira de Manresa.

? Per què es va crear la delegació al Bages del Col·legi d'Aparelladors?

? Fa 32 anys, a Manresa érem només deu aparelladors, però el col·legi era molt potent a Barcelona. Amb Antoni Casas i Alexandre Mazcuñán ens vam adonar de la necessitat de fer una delegació a Manresa. Quan va entrar de president Carles Puiggròs, just després d'obrir una delegació a Osona, ho va veure bé. El primer president va ser l'Antoni Casas. Vaig estar-m'hi quinze anys de secretari. Ens vam instal·lar a la Plana de l'Om i la va inaugurar Juli Sanclimens. Teníem associats d'Igualada i la gent feia cua per venir a visar al col·legi. Ara tot es fa per internet. Fèiem formació, xerrades i conferències. Serveis de manteniment

? A l'ajuntament, organitzes els treballs comunitaris el 1981?

? Efectivament. En una època de gran atur, l'Ajuntament em va llogar com a tècnic durant sis mesos per dirigir uns treballs comunitaris. Van llogar cent persones en aquesta situació durant tres mesos, mitjançant una empresa semiindependent i cobràvem de l'Estat. Es van fer moltes realitzacions, com ara la pavimentació del camí de la Cova i el camí de la barriada Sol i Aire del sector de les Tres Creus; vam pintar totes les escoles públiques de Manresa; vam fer el clavegueram des de la Becman fins a la Fàbrica Nova del torrent de Sant Ignasi que hi passava a

cel obert i un altre a la barriada de Sant Pau. En aquells moments, l'Ajuntament per fer les obres de carrer no tenia brigada d'obres, sinó que tenia empreses contractades, llogades indefinidament: jardineria, Elèctrica Garriga, una empresa de paletes arreglava les voreres... La realitat era que es produïa un desgavell total, en no haver-hi cap tipus de control.

? Els socialistes van capgirar aquesta situació?

? Sí. Van entrar amb la intenció d'endreçar la ciutat i els barris. Em van oferir ser el primer responsable de Manteniment. Conjuntament amb l'enginyer Pep Centelles vam crear aquests serveis. Inicialment en dèiem Brigada d'obres. Vam llogar paletes, electricistes, fusters... Vam comprar cotxes i d'una manera precària ens vam instal·lar a l'Escorxador, quan ja estava tancat, on vam muntar unes oficines i un vestidor. Amb els anys vam aconseguir tenir una brigada potent. Recordo que quan vam començar hi havia un regidor que als vespres anava a veure els veïns per saber els fanals que estaven fosos, en una època en què l'enllumenat era un desastre. D'acord amb les associacions de veïns, vam posar un telèfon directe al nostre despatx per rebre les queixes sobre les bombetes foses, per tal que l'endemà s'anessin a arreglar. Aquesta actitud de donar resposta va crear una bona sintonia amb algunes associacions com Sant Pau o la barriada Mion. A partir d'aquí vam anar muntant els serveis de Manteniment i durant anys vaig ser-ne el responsable, des dels serveis del cementiri al dels jardiniers.

Foto: Francesc Rubí

Emergències

? Com va sorgir el teu treball a Emergències?

? Començo a desviar-me de la feina professional d'aparellador municipal l'any 1985, quan es produeix el gran incendi del Pont de Vilomara, on es cremen gairebé 6.000 hectàrees. En l'època, els bombers no tenien recursos i a algú se li va ocórrer que des de l'Ajuntament portéssim aigua amb els camions de la neteja. En teníem dos, de 9.000 litres, quan els camions de bombers en porten 3.000. Durant l'incendi em van trucar Ramon Puig i Pérez Picas, perquè agaféssim els camions cisterna que treballaven a la nit per regar els carrers de Manresa i els traslladéssim a dalt a Rocafort, on hi havia una piscina que s'estava buidant, per mantenir-la plena d'aigua. Vaig establir amistat amb els bombers.

? Tot seguit es va cremar Montserrat, oi?

? Sí, el 1986. Aleshores amb la colla del Rufí Cerdan havíem començat a reunir-nos a la casa de la Culla per parlar dels incendis forestals. De seguida hi vam crear la Unió d'ADF del Bages, amb el Rufí com a responsable i Miquel Sala de tècnic. Les constants reunions van portar a organitzar la campanya Pel Bages viu, on es van recollir calers per fer un viver al Pont de Vilomara, quan la tendència era que s'havien de repoblar els boscos; d'altres veus deien que no perquè el bosc ja es refaria sol. Ara s'ha demostrat que aquests tenien raó. En el gran incendi de Montserrat, vaig treballar-hi en representació de l'Ajuntament en estreta col·laboració amb els bombers. Arran d'aquest incendi, la Generalitat crea el programa Foc Verd i fa un decret de creació de les ADF el 1986. En aquells moments, els pagesos del Solsonès ja havien començat a organitzar-se, en veure que els bombers no els feien gaire cas ni tenien els estris necessaris per apagar els focs forestals. Josep Puigpelat i Josep M. Casas es van convertir en referents organitzatius i ens explicaven a Manresa el que feien. Nosaltres al·lucínàvem en sentir que disposaven d'un centre de control a l'estiu, emissores i muntaven tancs d'aigua amb els tractors. Els bombers, coneixedors de la seva existència, durant l'incendi de Montserrat, van demanar ajut a aquesta associació de propietaris del Solsonès. Les primeres ADF de Catalunya són gairebé totes del Bages, perquè ja estaven organitzades a través de la Casa de la Culla, tret de Natura Viva, del Casas i Puigpelat, però la segona ja va ser Amics del Bosc, de Rajadell.

? Va canviar la situació amb els Plans d'Emergència de 1992?

? Sí. Totes les ciutats de més de 20.000 habitants van ser obligades a fer plans d'emergència. Els primers de Catalunya es van fer a Manresa i els van homologar. Vam arribar a fer una trobada de tècnics de Protecció Civil i vam ser referents en la qüestió. El 4 de juliol de 1994, a les dotze del migdia, s'inicia a Sant Mateu de Bages el gran incendi comarcal que després s'ajuntarà amb el de Gargallà, al Berguedà. Amb el cap de sector del comandament de bombers Josep Arola (ens coneixíem d'haver anat al Peguera junts) vam fer un bon tàndem. Vam estar cinc dies tancats al parc de bombers, ell dirigint-los i jo gestionant l'emergència pel que fa a la logística: entrepans, camions, coordinació del personal i dels voluntaris. Es va fer una feina enorme. Recordo que Ràdio Manresa emetia les nostres accions, amb l'Edu Font situat a la zona del foc. Aquest incendi va representar un cop bastant dur per a les ADF perquè estaven molt ben organitzades, però vam veure que en cinc dies es van cremar 40.000 hectàrees de cop. El 1998 vam tornar a patir l'incendi del Solsonès i del sector del Moianès.

? Us vau reorganitzar?

? A més del Pla d'Incendis Forestals vaig fer els d'energia elèctrica, de nevades i d'inundacions de Manresa i la gestió. Sovint s'inundava el passeig del Riu al pont de la Reforma, però l'agost de

1998 va arribar fins dalt i vam haver de tallar la carretera de Barcelona perquè era brutal com baixava l'aigua, de tal forma que la resclosa ni es veia. Quan el regidor Joan Canongia s'adona que m'agradava Protecció Civil, me l'encarrega a plena dedicació. Deixo Manteniment i munto el nou servei a la Florinda, on vaig fer-hi de tècnic fins que em vaig jubilar. La llei de Protecció Civil de 1992 no només deia que els ajuntaments de més de 20.000 habitants havien de tenir un servei propi, sinó que facilitava als Consells Comarcals de fer aquesta funció si els delegaven les competències els ajuntaments petits. Vaig fer el primer pla d'emergències comarcal de Catalunya, al Bages. Durant tres anys es va fer un conveni amb l'Ajuntament de Manresa, amb acord de Ple, on se'm permetia fer les dues funcions, com a tècnic. Després el Consell Comarcal va decidir llogar un tècnic propi a qui vaig ajudar a muntar el servei, que encara es manté.

?

«Després del bon muntatge que es va fer al Palau Firal, seria un error monumental tornar a traslladar Protecció Civil»

? Quan la Florinda es fa petita, marxeu al Palau Firal?

? A mesura que la Guàrdia Urbana va augmentant d'efectius, nosaltres no hi cabem, així que amb el seu cap, Alfonso Sánchez, vam buscar unes dependències que estaven lliures al Palau Firal i ens hi vam acollir. Vam traslladar magatzems i cotxes a unes instal·lacions que estan molt bé, sobretot per aparcar.

? Però alguns rumors us situen a Bufalvent aviat i d'altres novament a la Florinda?

? Ho he llegit i estic molt empenyat. Penso que és una vergonya després del bon muntatge que es va fer al Palau Firal, en un lloc ideal que va quedar ben preparat, amb oficines i una gran sala de crisis, on ens trobem tots quan hi ha incidències, que disposa de pantalles de televisió i grans instal·lacions com magatzems i garatge pels cotxes, amb fàcil aparcament per tothom... Si ho fan, seria un error monumental. Em consta que els companys que hi treballen hi estan molt bé. No cal dir que em queixaré públicament quan sigui l'hora.

Foto: Francesc Rubí

Museu dels Bombers

? Com veus la creació del Museu dels Bombers a Manresa?

? Portem molts anys parlant-ne amb Josep Arola i lluitant per fer-lo. En la celebració dels actes dels 150 anys dels bombers de Manresa, reflectits en el llibre de Gal·la Garcia, vaig participar-hi activament i vam recuperar els tres vehicles de bombers que ara estan a la Pirelli. Aquests cotxes eren al parc de bombers dels Infants fins que no hi van cabre per l'entrada de noves unitats. El Forte i el Chevrolet van anar on hi ha l'Alberg i el Renault, que venia de la Segona Guerra Mundial, el van portar al costat d'on hi havia hagut la presó. Estaven destrossats, per llençar. Els vam amagar amb el Tàpias, que havia estat cap de bombers de Manresa. Històricament, els bombers eren municipals, després van passar a la Diputació i finalment a la Generalitat. A l'arxiu de l'Ajuntament vaig trobar un acord de Ple on es podia cedir el material dels bombers a la Diputació en un proper Ple que no es va celebrar mai. Per tant, aquests camions continuen sent de l'Ajuntament de Manresa. Un grup de bombers que s'han creat com a associació van restaurar aquests tres camions que són una joia. Ara que fa 40 anys dels bombers de la Generalitat s'ha inaugurat el dia 1 de juliol una exposició al Museu de la Tècnica, amb un apartat dedicat als de Manresa.

? Per què en aquests darrers incendis els pagesos s'han queixat dels bombers?

? Els bombers pateixen molt per la seguretat des dels cinc morts a Horta de Sant Joan, que ha canviat l'estratègia dels incendis. Val més que es cremin deu pins que no pas que mori un bomber. Els incendis dels anys vuitanta i noranta són diferents dels d'ara. El bosc està brut, abandonat i ple de combustible. Hem arribat a la sisena generació dels focs on els bombers reconeixen que ja no es podran apagar. L'incendi de Santa Coloma de Queralt va crear uns

cumulonimbus que forma una atmosfera d'aigua, amb tempesta interna que es desploma, i en aquell cas va cremar 400 hectàrees de cop. Tot això comporta un canvi substancial i alguns pagesos són massa tossuts i no ho entenen. Està relacionat amb el canvi climàtic, sequera, temperatures més altes i despoblament rural.

Arxiver particular

? Com va el manteniment de l'arxiu personal i quins temes abastes?

? L'afició em ve del pare, a qui agradava molt llegir. Tinc un arxiu bastant important de temàtica manresana, de postals, llibres, factures d'industrials, papers d'entitats, auques, calendaris, festes, butlletins, cromos, capses de llumins, goigs, incendis, música, numismàtica, pòsters... Per a mi les antiguitats han estat una manera d'escapar-me de la feina que em tenia molt lligat i m'ha permès anar a fires i als encants, remenar objectes dels drapaires... L'arxiu el tinc informatitzat i tot el que compro ho inventario. Ara, per internet, els col·leccionistes ho tenim molt bé perquè ens permet comprar fàcilment objectes que arriben d'arreu.

El Perfil

Foto: Francesc Rubí

Xavier Jovés Garcia neix a Manresa el 23 de setembre de 1949. El pare, Amadeu, manresà de les Escodines, va ser procurador dels tribunals i pèrit mercantil. La mare, Engràcia, aragonesa, de Granyén, (Osca), va venir de jove a treballar a la ciutat; va estar un temps al Sindicat Vertical de la CNS i va fer de mestressa de casa. Té un germà petit, Josep, ara jubilat, que feia d'enginyer de telecomunicacions, associat amb Gabriel Prat de l'empresa Selba de Salelles. El Xavier es va casar amb Conxita Casaponsa amb qui ha tingut dues filles: Núria i Marta. Comença els estudis a

L'Acadèmia Balmes amb el senyor Morera, d'on passa a l'institut Lluís de Peguera a fer Preparatòria amb el senyor Vidal fins al batxillerat superior. Estudia per aparellador (arquitecte tècnic) a Barcelona, on es llicencia el 1972. De 1972 a 1978 col·labora amb Biela Club, entitat organitzadora del Ral·li dels 2.000 Viratges. El 1990, conjuntament amb Alexandre Mazcuñán i Antoni Casas, van crear la Delegació al Bages del Col·legi d'Aparelladors, al tercer pis de l'edifici de Caixa Manresa a la Plana de l'Om. Fins al 2005 en va ser secretari. Treballa en el despatx d'un arquitecte fins que el 1981 entra a Viprex, una empresa constructora que feia xalets prefabricats. Aquell mateix any entra a l'Ajuntament, en l'etapa de Joan Cornet. És responsable dels serveis de Manteniment de l'Ajuntament. Arran de l'incendi del Pont de Vilomara de 1985 estableix amistat amb els bombers. Amb la creació per part de la Generalitat de les ADF, s'hi incorpora gràcies al seu treball previ a la casa de la Culla amb tècnics com Rufí Cerdan i Miquel Sala. Serà membre de la junta de l'ADF Pla de Bages del 1986 i també de la de Manresa. Participa en l'elaboració del Pla d'Emergències de 1992, però el gran incendi de Sant Mateu de Bages de 1994 qüestiona molt les ADF. A més d'elaborar el Pla d'Incendis Forestals es dedica a fer els plans d'energia elèctrica, de nevades i d'inundacions de Manresa, i fins i tot a gestionar-les. Posteriorment, fa un màster de Gestió i Planificació d'Emergències a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Per iniciativa del regidor Joan Canongia deixa els serveis de Manteniment de l'Ajuntament i es trasllada a la Florinda per muntar-hi el servei de Protecció Civil, el 2001. Fa de professor a la Universitat de Girona en màsters de Medi Ambient i en l'Escola d'Infermeria de Terrassa en postgraus d'Emergències. El 2009 a Girona és ponent en les Jornades Tècniques Internacionals sobre la capacitat de gestió dels incendis forestals, organitzades pel servei Graf dels Bombers de la Generalitat.

Quan la Guàrdia Urbana creix en efectius i la Florinda es fa petita, decideixen traslladar el servei al Palau Firal. Jubilat des de finals de 2014, en què el substitueix Montse Cambray, deixa Protecció Civil, però retorna al món de les ADF i durant uns anys és coordinador de les Federacions Comarcals del Bages, que després s'amplien al Moianès i des de fa sis anys és president del Secretariat i Federacions d'ADF de Catalunya, en la segona legislatura. L'any 2018 va obtenir el premi Antoni Esteve pel seu treball *Els incendis forestals a la Catalunya Central (1861-1987) i els inicis de les ADF*, que el 2019 va recollir *Dovella* en un article de síntesi. Ha estat patró de la Fundació de la Residència d'Avis Montblanc (2015-2019), va estar a la junta de la Creu Roja (1981-1992) i ha estat membre d'Ampans des de finals dels anys setanta, quan va començar sota la presidència de Josep M. Manubens, i després a la junta de Baltasar Corrons. Actualment és membre vitalici del seu Patronat i forma part de la Fundació. També va estar a la Junta del Montepio de Conductors (1979-1987) i n'és membre de la Fundació. Afeccionat a la història, ha creat un arxiu particular de temes manresans.